

Микитенко Н. О.,

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НАУКОВЦІВ-МІГРАНТІВ У США, КАНАДІ ТА ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

У статті здійснено спробу виявлення специфіки процесу формування іншомовної професійної компетентності науковців-мігрантів у мовних інституціях США, Канади та Великобританії. Розроблено та проаналізовано моделі іншомовної професійної компетентності мігранта-трудолюбця й іншомовної професійної компетентності мігранта-науковця. Визначено мету іншомовної підготовки науковців-мігрантів, з'ясовано фактори позитивного впливу на процес формування їх іншомовної професійної компетентності, обґрунтовано переваги застосування популярних у мовних навчальних інституціях США, Канади та Великобританії методів навчання.

Ключові слова: *іншомовна професійна компетентність науковця-мігранта, модель іншомовної професійної компетентності науковця-мігранта, мета іншомовної професійної підготовки науковця-мігранта, специфіка іншомовної професійної підготовки науковця-мігранта.*

В статье сделано попытку обнаружения специфики процесса формирования иностранной профессиональной компетенции ученых-мигрантов в речевых институтах США, Канады и Великобритании. Разработано и проанализировано модели иностранной профессиональной компетенции мигранта-работника и иностранной профессиональной компетенции мигранта-ученого. Определено цель иностранной подготовки ученых-мигрантов, определено факторы положительного влияния на процесс формирования их иностранной профессиональной компетенции, обосновано преимущества использования популярных в речевых институтах США, Канады и Великобритании методов обучения.

Ключевые слова: *иностранная профессиональная компетентность ученого-мигранта, модель иностранной профессиональной компетенции ученого-мигранта, цель иностранной профессиональной подготовки ученого-мигранта, специфика иностранной профессиональной подготовки ученого-мигранта.*

The attempt to reveal specific features of the process of immigrant scientists' ESP competence forming in language institutions of the USA, Canada and Great Britain has been made in the article. The models of ESP competence of an immigrant worker and immigrant scientist have been worked out and analyzed. The main goals of immigrant scientists' ESP training and the factors of positive impact on the process of their ESP

competence formation have been defined. Advantages of popular teaching methods widely applied in language institutions of the USA, Canada and Great Britain have been proved.

Key words: *immigrant scientist's ESP competence, the model of immigrant scientist's ESP competence, the goals of immigrant scientist's ESP training, specific features of immigrant scientist's ESP training.*

Чисельна еміграція – одне з характерних явищ життя світового співтовариства сьогодення. Масову міграцію населення, особливо з країн третього світу до країн із високими стандартами життя, історики і політологи називають четвертою хвилею еміграції, яка активно триває і сьогодні. До причин масової еміграції людей належать, передусім, фактори економічного, політичного, релігійного, національного характеру. Причини економічного характеру можна назвати визначними факторами впливу на масову міграцію людей з України.

Статистика свідчить, що станом на початок 1995 р. у світі нараховувалося більше 35 млн. офіційно працевлаштованих емігрантів, проти 3,2 млн. у 1960 р. [6].

Основу міграційних потоків становлять робітники, у меншій кількості – висококваліфіковані фахівці та вчені.

Згідно даних Президії НАН України, лише з її установ у 1994-2001 роках виїхали 3838 наукових працівників, у тому числі 3399 – згідно угод про тимчасове працевлаштування й на стажування (842 доктори і 2358 кандидатів наук). У 1992-2001 роках виїхали на постійне місце проживання 3439 осіб, з них 101 доктор наук та 275 кандидатів наук. [8].

Сьогодні система освіти України зазнає значних реформ з метою інтеграції у європейський та світовий освітній простір, надання студентам, науковцям та фахівцям можливості реалізувати свій науковий і творчий потенціал за кордоном. Завдяки переходу до кредитно-модульної системи навчання, орієнтації на компетентнісний підхід у професійній підготовці майбутніх фахівців та формуванню у випускників ВНЗ ключових, галузевих предметних і міжпредметних компетентностей, зокрема, іншомовної професійної компетентності, реалізується освітній принцип мобільності студентів, науковців та фахівців. Враховуючи такі зміни у вітчизняній системі освіти, психологічні аспекти адаптації, соціалізації і інтеграції особи молодого віку в новому суспільстві, можемо стверджувати, що у молодого покоління цей процес менш болісний і вимагає значно менше зусиль, ніж у осіб середнього та старшого віку. Доросла особа, яка інтегрується у нове для неї суспільство, повинна поетапно формувати у себе культурну, іншомовну комунікативну й іншомовну професійну компетентність та компетентності, якщо ці компетенції і компетентності не були сформовані у неї раніше (напр., у процесі навчання у ВНЗ). Особливі труднощі у процесі соціалізації та інтеграції дорослих осіб у ново-

му суспільстві спричинює навчання і володіння іноземною мовою. Для зрілих осіб це, мабуть, один із визначальних факторів, які не дозволяють їм повноцінно виконувати свої соціальні ролі та функції, задовольняти потреби, особливо – потреби у досягненні успіху, визнанні, розвитку особистості, самореалізації й самоактуалізації.

Засади компетентнісного підходу до професійної підготовки фахівців обґрунтували В. Болотов, О. Овчарук, О. Пометун, Г. Терещук, А. Хурторської та ін. Проблеми формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців висвітлено у працях І. Зимньої, З. Коннової, І. Мегалової, П. Сердюкова, В. Скалкіна та ін. Дослідженням підходів до застосування активних методів навчання у процесі формування іншомовної професійної компетентності студентів присвятили свої дослідження С. Архипова, Н. Варешкіна, Л. Добровольская, Н. Оганесян, Д. Харг та ін. Проблеми змісту навчання іноземної мови для спеціальних цілей присвятили свої дослідження Дж. Евер, Г. Латорре, Е. Хьюджес-Дейвіс, Дж. Свейлз, Т. Дадлі-Іванс, М. Сейнт Джон та ін.

Мета статті – виявити специфіку процесу формування іншомовної професійної компетентності науковців-мігрантів у мовних інституціях США, Канади та Великобританії.

Відповідно до мети було сформульовано **завдання** нашого дослідження: 1) розробити модель іншомовної професійної компетенції мігранта-трудівника та модель іншомовної професійної компетентності мігранта-науковця та виявити їх основні розбіжності; 2) з’ясувати особливості іншомовної підготовки трудівника-мігранта та науковця-мігранта у мовних навчальних інституціях США, Канади та Великобританії; 3) визначити мету і зміст іншомовної підготовки науковців-мігрантів, з’ясувати фактори позитивного впливу на процес формування їх іншомовної професійної компетентності; 4) визначити популярні у мовних навчальних інституціях США, Канади та Великобританії методи навчання та обґрунтувати переваги їх застосування.

Можливість вивчати іноземну мову за кордоном широкому колу емігрантів, які належать до категорії трудової міграції, надають мовні школи (здебільшого – приватні). Вони пропонують іноземцям загальний курс іноземної мови, що передбачає вивчення лексики іноземної мови, основних комунікативних моделей, основ граматики, навчання за спеціальними методиками, які базуються на комунікативному підході, без спілкування рідною мовою. Більшість шкіл пропонують своїм учням культурні програми, участь у різноманітних заходах з метою спілкування та глибшого ознайомлення з культурою та звичаями країни, у якій вони проживатимуть.

Мета вивчення іноземної мови у мовних школах – допомога тим, хто навчається у комунікативній адаптації (приспосованні до нового етнічного середовища з метою співіснування та взаємодії), соціалізації (засвоєн-

ні певної системи знань, норм і цінностей, які дозволяють функціонувати як повноправний член суспільства) та інтеграції у нове суспільство. Ця допомога реалізується шляхом формування у слухачів шкіл іншомовної комунікативної, а на її основі – іншомовної професійної компетенції [5]. 3. Коннова розглядає іншомовну компетенцію як використання мовної системи, перш за все, у сферах соціальної та професійної діяльності [2, с. 85].

Модель іншомовної професійної компетенції мігранта-трудівника, відповідно до положень кваліметричного та системного підходів, можна збудувати у вигляді дворівневої ієрархічної структури. **Мікрорівень включає** фахові, загальні й лінгвістичні **знання**; фахові, загальні й мовленнєві **уміння і навички**: аудіювання, монологічне і діалогічне мовлення, читання, письмо. **Макрорівень включає** фахові, галузеві й ключові: інформаційну, соціально-психологічну, комунікативну **компетенції**. В свою чергу, комунікативна компетенція включає соціокультурну, дискурсивну, референційну, лінгвістичну (лексичну, граматичну, семантичну, фонологічну, орфографічну, орфоепічну) компетенції.

Якщо іншомовну комунікативну компетенцію поетапно формують у слухачів школи іноземної мови їхні викладачі, то іншомовну професійну компетенцію трудовим мігрантам доводиться формувати самостійно у процесі виконання своїх професійних ролей та функцій.

Британські фахівці з методики викладання англійської мови для спеціальних цілей, зокрема – Tony Dudley-Evans та Maggie Jo St John класифікують англійську мову для спеціальних цілей, виокремлюючи два види: англійську мову для академічних цілей та англійську мову для потреб професії [10, с. 6]. Мовну підготовку студентів, науковців та кваліфікованих фахівців з вищою освітою здійснюють, також, спеціалізовані мовні інститути при університетах. До прикладу, в США такі інституції називаються English Language Institutes і діють при більшості відомих університетів країни. Серед напрямів підготовки, які пропонуються цими навчальними закладами: ESP (“Англійська мова для спеціальних цілей”), EAP (“Англійська мова для академічних цілей”), підготовка до різноманітних мовних іспитів, які повинні здавати кваліфіковані фахівці й науковці для того, щоб реалізувати себе у певній професійній сфері, брати участь у програмах стажування, вступити на навчання у магістратурі чи докторантурі. Мета мовної підготовки студентів, науковців та висококваліфікованих фахівців у мовних інститутах – не накопичення теоретичних знань, а формування у них практичних навичок усного і писемного мовлення, слухання, розуміння і читання, вміння застосовувати ці навички для вирішення комунікативних завдань [3, с. 48], тобто формування у них іншомовної комунікативної, а на її основі – іншомовної професійної компетенції.

Іншомовна професійна компетентність науковця – це: 1) здатність застосовувати: знання про лексико-граматичні особливості іноземної мови,

різні типи іншомовних дискурсів, їх будову; вміння й навички сприймати, інтерпретувати, забезпечувати когерентність висловлювань в значущих комунікативних моделях, створювати дискурс у типових професійних ситуаціях; 2) вільне володіння іншомовними дискурсами, здатність управління ними й використання метадискурсу у професійній комунікативній ситуації.

Особливо актуальною для проблеми формування іншомовної професійної компетентності є система функціонування аналітичного апарату науковців при вирішенні професійних задач за допомогою іншомовного професійного спілкування [2, с. 97].

Модель іншомовної професійної компетентності науковця можна збудувати у формі тривірвеної ієрархічної структури. **Мікрорівень включає** предметні, міжпредметні й лінгвістичні **знання**; предметні, міжпредметні й мовленнєві **вміння і навички**: аудіювання, монологічне і діалогічне мовлення, читання, письмо. **Мезорівень включає** предметні: спеціальні й загальнопредметні (галузеві) **компетенції**; надпредметні (ключові): інформаційну, соціально-психологічну, комунікативну компетенції. В свою чергу, комунікативна компетенція включає соціокультурну, дискурсивну, референційну, лінгвістичну (лексичну, граматичну, семантичну, фонологічну, орфографічну, орфоепічну) компетенції. **Макрорівень включає** предметні: спеціальні й загальнопредметні (галузеві) **компетентності**; надпредметні (ключові): інформаційну, соціально-психологічну, комунікативну компетентності; а також емоційно-ціннісне ставлення особи до предмету діяльності. До складу комунікативної компетентності в даному випадку входять соціокультурна, дискурсивна, референційна, лінгвістична (лексична, граматична, семантична, фонологічна, орфографічна, орфоепічна) компетентності. Зв'язки між рівнями – вертикальні й реалізуються знизу вгору.

Дорослі особи, які вивчають іноземну мову, мають у своєму пасивному запасі значно більшу кількість окремих лексичних одиниць, ніж словосполучень чи виразів. З огляду на це, особливої актуальності набуває вивчення іноземної мови у контексті, оволодіння різними іншомовними дискурсами, формування у слухачів мовних курсів іншомовної професійної компетентності.

Ефективність проведення занять у мовних школах та мовних інститутах США, за даними письмового опитування їх слухачів, є досить високою (було опитано 186 респондентів і отримано 147 схвальних відгуків). До факторів, що позитивно впливають на організацію навчального процесу та його результативність тут належать: відповідне матеріально-технічне забезпечення; високі стандарти навчально-методичного забезпечення; кваліфікація викладачів; домінування комунікативного підходу та комунікативних стратегій; превалювання активних та інтерактивних методів навчання; активність викладача і темп проведення заняття; до-

зованість нового навчального матеріалу; використання великої кількості мовних та мовленнєвих моделей, що використовуються у повсякденному життєвому контексті; раціональність використання навчального часу; коректність оцінювання викладачем діяльності слухачів мовного курсу; наявність ресурсних центрів; організація дозвілля, що дає слухачам курсу додаткову можливість спілкування іноземною мовою.

Найбільш розповсюдженими методами навчання у мовних інститутах та мовних школах США, Канади, Великобританії є: розповіді, бесіди, дискусії, діалоги, метод проєктів, дидактичні ігри: ситуативні, рольові, симуляційні, інтелектуальні („брейн-стормінг”, інтелектуальне проєктування, тестування), проведення тренінгів, організація презентацій, медіа-навчання [4].

Ділова гра є одним із найбільш ефективних активних методів навчання. Науковці з'ясували, що при представленні навчального матеріалу в такій формі студенти засвоюють близько 90 % інформації. Здебільшого, метод ділової гри застосовується у мовних школах та інститутах для моделювання ситуацій професійної діяльності з метою застосування засвоєних теоретичних знань на практиці, навчання прийняттю рішень, оцінки ефективності певних механізмів дій і т. п. Для підготовки ділової гри використовуються усі дидактичні методи: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемного викладу, частково-пошуковий, дослідницький [7]. Результати проведеного нами опитування довели, що ділову гру характеризує високий рівень мотивації студентів до навчання і, здебільшого, викликає у них велику кількість позитивних емоцій. Переваги використання названих методів у процесі мовної підготовки емігрантів у мовних школах та інститутах – орієнтація на співпрацю викладача і студента мовного курсу; активна участь студентів у навчальному процесі; зміна мотивації студентів до засвоєння знань – підвищення їх інтересу до занять та проблем, які розглядаються у процесі їх проведення; студенти засвоюють більшу кількість інформації; творчий підхід до проведення навчальних занять, самостійна пошукова та дослідницька діяльність студентів; зростання рівня об'єктивності самооцінки студентів; слухачі курсу отримують практику ефективної взаємодії з іншими студентами та досвід прийняття професійних рішень; сприяння формуванню у студентів загальних мовленнєвих та професійних, ділових умінь і навичок іншомовної комунікації [1].

У навчальному процесі мовних шкіл та інститутів США, Канади і Великобританії широко застосовуються технічні засоби навчання. Середовище, створене за допомогою комплексного застосування технічних засобів у навчальному процесі, В. Л. Скалкін називає особливим соціотехнічним комунікативним учбовим середовищем. П. І. Сердюков, базуючись на науковій позиції В. Л. Скалкіна, доповнює думку цього науковця: це – середовище, “...в якому забезпечується засвоєння “трива-

лих” знань і формування іншомовної комунікативної компетенції шляхом підвищення ефективності сприймання та переробки інформації, забезпечення сприятливих умов для групової та індивідуальної навчальної діяльності з розвитку відповідних навичок і вмінь на основі комплексного подання інформації водночас органам зору та слуху учня” [9, с. 25]. Інформаційно-комунікаційні технології допоможуть створити віртуальне професійне іншомовне середовище і забезпечать більш широке застосування активних методів навчання на заняттях з іноземної мови.

До найбільш розповсюджених методів навчання, які передбачають застосування технічних засобів навчання і широко використовуються у навчальному процесі мовних шкіл та інститутів Великобританії, США і Канади належать: індивідуальні та групові проекти, презентації, інтернет-конференції, чати (у т. ч. й на фахову тематику), інтерактивні програми самонавчання та взаємонавчання, медіа-заняття.

У основі організації Інтернет конференцій та чатів на фахову тематику, які використовуються у навчальному процесі мовних інститутів для мовної підготовки висококваліфікованих фахівців і науковців, лежить принцип колективного обговорення проблеми. Мета їх застосування полягає у моделюванні окремих форм діяльності науковців, тобто забезпеченні студентів можливістю інтегрувати теоретичні знання у практику. На заняття із використанням інтернет-конференцій та чатів на фахову тематику варто виносити основні лексичні теми навчального курсу. Важливо, щоб слухачі курсу мали можливість задавати запитання, висловлювати свою думку й кожен відчував себе рівноправним учасником обговорень чи дискусій. Це сприятиме підвищенню активності студентів, їх мотивації щодо оволодіння як усним, так і письмовим іншомовним дискурсом.

У процесі презентації результатів індивідуальних чи групових проєктів-досліджень за допомогою Інтернет- та комп’ютерних технологій, можливо формувати вміння оцінювання та рефлексії не лише у самих виконавців проєктів, але й у інших слухачів курсу шляхом презентації досліджень за допомогою застосування програмного забезпечення “пауерпойнт”, інформаційно-технологічного комплексу “інтерсмайт”, інтерактивних діалогових систем і таких технічних засобів навчання як інтерактивні дошки, комп’ютери та мультимедійні проектори впродовж проведення аудиторного навчального заняття та письмової оцінки усіх етапів дослідження, результатів його презентації. До прикладу, слухачам мовного курсу можна запропонувати заповнити форму оцінювання презентації (табл. 1)

Широко проводяться, також і усні групові обговорення презентацій.

У системі підготовки слухачів мовних шкіл та інститутів застосовуються письмові та комп’ютерні форми контролю знань студентів, а саме тести різних типів.

Таблиця № 1.
Зразок форми оцінювання студентами мовного інституту
презентації колеґ

ІМ'Я, ПРИЗВИЩЕ ДОПОВІДАЧА	ТЕМА І СУТЬ ДОСЛІД- ЖЕННЯ	ДОПУЩЕНІ ПОМИЛКИ: лексичні, стиліс- тичні, граматичні, помилки вимови	КОМЕНТАРІ	ОЦІНКА
1	2	3	4	5

Хочемо особливо наголосити, що в ході проведення занять з іноземної мови з емігрантами у мовних школах та інститутах рекомендується логічне поєднання усіх видів діяльності студентів, а саме: читання, письма, слухання та мовлення, які повинні бути об'єднані певною темою та логічними переходами від одного аспекту навчального матеріалу до іншого із обов'язковим залученням інформаційно-комунікаційних технологій.

Що стосується змісту курсу іноземної мови для спеціальних цілей у мовних інститутах, то реєстровий аналіз текстів природничих та технічних дисциплін доводить, що у них вживається велика кількість однакових граматичних і структурних форм, до прикладу – пасивних конструкцій, складних іменників та прикметників. У праці “Курс базової наукової англійської” J. Ewer та G. Latorge, представляючи результати реєстрового аналізу стверджують, що притаманним науковому стилю англійської мови є вживання граматичних конструкцій з часовою формою *present simple*, пасивним станом дієслова та складними іменниками. Тобто, реєстровий аналіз не виявив жодних форм, які не вивчаються у загальному курсі англійської мови [13]. У співпраці з E. Hughes-Davies J. Ewer здійснили порівняльний аналіз текстів, які опрацьовувались студентами природничих спеціальностей та текстів популярних шкільних підручників. Вони виявили, що шкільні підручники нехтували деякими популярними мовними конструкціями, які широко використовувались у навчальних текстах для студентів, зокрема – складні іменники, пасивний стан дієслова, умовний спосіб, конструкції з модальними дієсловами. Отож, вони зробили висновок, що в курсі вивчення англійської мови для спеціальних цілей викладач повинен акцентувати на цьому граматичному матеріалі [12]. Якщо звернутися до жанрового аналізу, то наприклад, такій природничій науці як хімія притаманне широке використання звітів про експерименти. Науковець J. Swales зауважує: “За одним чи кількома винятками... англійська для науки і технології завжди визначала і продовжує визначати напрям теоретичної дискусії у спосіб проведення аналізу мови і демонстрації різноманітності фактичного навчального матеріалу [11, с. 324]. З плином часу цей напрям відійшов на другий план і втратив своє домінуюче становище, поступившись вивченню особливостей ділової іноземної мови [14]. Як зауважують T. Dudley-Evans та M.J. St John, ді-

лова іноземна мова продовжувала залишатись домінуючим типом іноземної мови для спеціальних цілей до кінця минулого століття [10, с. 31]. Згідно з даними статистичного та контент-аналізу, здійсненого нами на основі змісту курсу “англійська мова для спеціальних цілей”, запропонованого підрозділами університетів для мовної підготовки іноземних студентів, а також агенцій та шкіл англійської мови у Великобританії, США та Канаді, превалююча роль у змісті цього курсу відводиться викладанню лексичних та стилістичних особливостей ділового спілкування. Усе більше іноземних студентів навчаються у Великобританії та США на магістерських програмах за спеціальностями “бізнес”, “фінанси”, бухгалтерія та банківська справа”. Отож, ділова іноземна мова починає домінувати і у контексті викладання іноземної мови для академічних цілей [10, с. 31].

На основі аналізу проблеми дослідження, розвідок науковців, а також узагальнення його результатів встановлено, що:

1. Модель іншомовної професійної компетенції мігранта-трудівника є **дворівневою**. Перший (базовий) рівень включає фахові, загальні й лінгвістичні знання; фахові, загальні й мовленнєві уміння і навички: аудіювання, монологічне і діалогічне мовлення, читання, письмо. Другий рівень включає фахові, галузеві й ключові (у т. ч. й комунікативну) компетенції. Іншомовну професійну компетенцію трудівника можемо трактувати як використання мовної системи, перш за все, у сферах професійної та соціальної діяльності. Здебільшого іншомовну професійну компетенцію трудові мігранти формують самостійно у процесі виконання своїх професійних ролей та функцій на основі сформованої у школах іноземних мов іншомовної комунікативної компетенції. В свою чергу, модель іншомовної професійної компетентності науковця можна збудувати у формі **трирівневої ієрархічної структури**. Мікрорівень включає предметні, міжпредметні й лінгвістичні знання; предметні, міжпредметні й мовленнєві вміння і навички. Мезорівень включає предметні, галузеві та ключові компетенції. Макрорівень включає предметні, галузеві та ключові (у т. ч. й комунікативну) компетентності, а також емоційно-ціннісне ставлення особи до предмету діяльності. Отож, іншомовну професійну компетентність науковця-емігранта можемо трактувати як **здатність** застосовувати знання про лексико-граматичні особливості іноземної мови, різні типи іншомовних дискурсів, їх будову; **вміння й навички** сприймати, інтерпретувати, забезпечувати когерентність висловлювань в значущих комунікативних моделях, створювати дискурс у типових професійних ситуаціях; **вільне володіння** іншомовними дискурсами, здатність управління ними й використання метадискурсу у професійній комунікативній ситуації.

2. Програми вивчення іноземної мови у США, Канаді та Великобританії, що передбачають оволодіння основними комунікативними моделями, вивчення основ граматики, навчання за спеціальними методика-

ми, які базуються на комунікативному підході, без спілкування рідною мовою трудівникам-мігрантам, пропонують мовні школи. Мета вивчення іноземної мови у таких мовних школах – допомога студентам у комунікативній адаптації соціалізації та інтеграції у нове суспільство, яка реалізується шляхом формування у слухачів іншомовної комунікативної, а на її основі – іншомовної професійної компетенції.

Мовну підготовку студентів, науковців та кваліфікованих фахівців з вищою освітою здійснюють спеціалізовані мовні інститути при університетах. Серед напрямів підготовки, які пропонуються цими навчальними закладами – “Англійська мова для спеціальних цілей”, “Англійська мова для академічних цілей”, підготовка до мовних іспитів. Мета мовної підготовки студентів, науковців та висококваліфікованих фахівців у мовних інститутах – не накопичення теоретичних знань, а формування у них практичних навичок усної і писемної комунікації на професійну тематику.

3. Факторами позитивного впливу на результативність процесу іншомовної підготовки науковців у мовних інститутах є: належне матеріально-технічне забезпечення навчального процесу; високі стандарти навчально-методичного забезпечення; кваліфікація викладачів; домінування комунікативного підходу та комунікативних стратегій; превалювання активних та інтерактивних методів навчання; активність викладача і темп проведення заняття; дозованість нового навчального матеріалу; використання великої кількості мовних та мовленнєвих моделей, що використовуються у повсякденному вжитку; раціональність використання навчального часу; коректність оцінювання викладачем діяльності слухачів мовного курсу; наявність ресурсних центрів; організація дозвілля, що дає слухачам курсу додаткову можливість спілкування іноземною мовою.

4. Популярними методами навчання у мовних інститутах США, Канади, Великобританії є: розповіді, бесіди, дискусії, діалоги, метод проєктів, дидактичні ігри: ситуативні, рольові, симуляційні, інтелектуальні („брейн стормінг”, інтелектуальне проєктування, тестування), проведення тренінгів, організація презентацій, медіа-навчання, інтернет-конференції, чати та ін. До переваг використання названих методів у процесі іншомовної підготовки науковців-мігрантів у мовних інститутах належать: орієнтація на співпрацю викладача і студента мовного курсу; активна участь студентів у навчальному процесі; підвищення інтересу студентів до занять та проблем, які розглядаються у процесі їх проведення; творчий підхід до проведення навчальних занять, в результаті застосування якого студенти засвоюють більшу кількість інформації; самостійна пошукова та дослідницька діяльність студентів.

Проведене нами дослідження особливостей формування іншомовної професійної компетентності науковців-мігрантів не вичерпує усіх аспектів цієї важливої проблеми. Питання теоретичних основ такої підготовки, концепцій її змісту розглядатимуться у наших подальших дослідженнях.

Література:

1. Архипова С. П. Активні методи у підготовці соціальних працівників / С. П. Архипова // Актуальні проблеми професійної підготовки фахівців соціальної роботи в Україні і за рубежом: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Ужгород: Мистецька лінія, 2003. – С. 23-25.
2. Коннова З. И. Развитие профессиональной иноязычной компетенции будущего специалиста при многоуровневом обучении в современном вузе: Дис. ...докт. пед. наук: 13.00.08. / З. И. Коннова. – Тула: Тульский государственный университет, 2003. – 355 с.
3. Мегалова И. А. Новейшие информационные и коммуникационные технологии формирования иноязычной компетенции в российских и зарубежных вузах (сравнительный анализ): Дис. ...канд. пед. наук: 13.00.01. / И. А. Мегалова. – Саратов: Саратовский государственный университет имени Н. Г. Чернышевского, 2000. – 180 с.
4. Микитенко Н. О. Активне навчання у контексті формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців природничого профілю / Н. О. Микитенко // Наукові записки. Серія : Педагогіка. – 2008. – № 1. – С. 17-27.
5. Микитенко Н. О. Роль міжпредметних зв'язків у формуванні іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців природничого профілю / Н. О. Микитенко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія "Педагогіка". – 2007. – Вип. 11. – С. 75-79.
6. Міжнародні міграції робочої сили: причини, напрямки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 13.02.10: <http://www.grinchuk.lviv.ua/referat/1/1772.html>.
7. Оганесян Н. Т. Педагогическая психология. Система разноуровневых контрольных заданий: Учеб. пособие / Н. Т. Оганесян. – М.: КНОРУС, 2006. – 328 с.
8. Пархоменко Н. Міграція висококваліфікованих спеціалістів з України: поточна ситуація та виклики на майбутнє [Електронний ресурс] / Н. Пархоменко. – Режим доступу: 15.02.10: http://www.ea-ua.info/main.php?parts_id=5&news_id=198&news_show_type=1.
9. Сердюков П. І. Теоретичні основи навчання іноземних мов у мовному вузі з використанням інформаційних технологій: Автореферат дисертації... доктора педагогічних наук / П. І. Сердюков. – К.: Київський державний лінгвістичний університет, 1997. – 32 с.
10. Dudley-Evans T. Developments in English for Specific Purposes. A multi-disciplinary approach / T. Dudley-Evans, M. St John. – Cambridge: Cambridge University Press, 1998. – XVp. + 301 p.
11. Episodes in ESP // Swales J. (ed.). – Pergamon, 1985. – 1131 p.
12. Ewer J. R. "Further notes on developing an English programme for students of science and technology" / J. R. Ewer, E. Hughes-Davies // Swales (ed.), 1985. – 863 p. – P. 127-231.
13. Ewer J. R. A course in Basic Scientific English / J. R. Ewer, G. Latorre. – Longman, 1969. – 382 p.
14. Swales J. M. Episodes in ESP / J. M. Swales. – Hemel Hempstead: Prentice Hall International, 1988. – 576 p.